

meseca nakaže plača poročenih učiteljic.

Namesto četrtega odstavka pride: Čim je neomožena učiteljica vpokojena, ji ostane pokojnina neomožene učiteljice tudi če se potem omoži.

Peti odstavek ostane, premeniti je le v toliko: ... ki naznani izstop iz učiteljske službe vsled zakona...

Če bo kaka tovarišica zaradi tega načrta huda name, ji ne vzamem za zlo, kakor tudi se ne ujezím, če mi kdo poreče, da sem svetozakonski koroški ali kranjski reproducent.

Jos. Valentič.

Ureditev zakonskih načrtov.

obravnavanih na zborovanjih »Slov. učit. društva v Istri.«

V boljše umevanje imenujemo zakonske načrte po odsekih, ki so sestavili določeni načrt: kraški = K, breški = B in šavrinski = Š. Samostojni zakonski načrtov. Urbančiča imenujemo pa U.

Načrti so priobčeni v našem »Tovarišu«, in sicer: B v 25. št. iz l. 1909., U v 10. št. iz l. 1910., Š v 16. št. iz l. 1910. in K v 17. št. iz l. 1910.

1. Kraški načrt.

Ta pretresuje dež. zakon z dne 30. marca 1870, št. 20.

Predlagani § 1. K odpade in ostane v veljavi § 1. obstoječega zakona, kar predlaga tudi načrt U.

Obstoječi § 2. ostane v veljavi, kar predlaga tudi K in U.

Obstoječi § 3. se uredi v zmislu načrta U.

Predlagani § 4. K odpade. Pač pa je ta paragraf nadomestiti v zakonu z dne 5. junija 1908, št. 27., s § 4. načrta U.

Predlagani § 5. ostane pa načrtu K.

Obstoječi § 6. ostane v veljavi, kar predlaga tudi K in U.

Obstoječi § 7. naj se glasi po načrtu U.

Obstoječi § 8. odpade po načrtu U.

Obstoječi § 9. naj se glasi po načrtu U.

Obstoječi § 10. in 11. ostane v veljavi kar predlaga tudi načrt U.

Obstoječi § 12. odpade po načrtu U.

Obstoječi § 13., 14., 15., 16. in 17. se nadomeste v zmislu načrta U.

Obstoječi § 18. ostane v veljavi z dodatkom načrta U.

Obstoječi § 19. naj se glasi po načrtu U.

Obstoječi § 20. ostane v veljavi nespremenjen, a dodati mu je še predlog U.

2. Šavrinski načrt.

Ta pretresuje zakon z dne 3. novembra 1874, št. 29.

Predlagani § 1. ostane neizpremenjen po načrtu Š; le zadnji odstavek naj se glasi drugače.

Predlagani § 2., 3. in 4. ostanejo neizpremenjeni po načrtu Š.

Predlagani § 5. naj v tem načrtu odpade in naj se ga priklopi v današnji kraški načrt k § 7.

Obstoječi § 6., 7. in 8. ostanejo neizpremenjeni, kar predlaga tudi načrt Š.

Predlagani § 9. ostane pa načrtu Š.

Predlagani § 10. ostane po načrtu Š, (vendar bi bilo potrebno še »potipati« z ozirom na zadnji odstavek predlaganega § 1. Š).

Predlagani § 11. ostane po načrtu Š, (vendar bi bilo boljše reči: »koroški« namesto: »krajni« — pardon! — »kranjski«).

Predlagani § 12. ostane po načrtu Š.

Obstoječi § 13.—18. odpadejo, kar predlaga deloma tudi Š.

Predlagani § 19. ostane po načrtu Š.

Obstoječi § 20.—25. ostanejo v veljavi, kar predlaga tudi načrt Š.

(Torej ostanejo v veljavi le §§. 6., 7., 8., 20., 21., 22., 23., 24. in 25. zakona z dne 3. novembra 1874, št. 29. Vsi drugi paragrafi odpadejo, na njih mesto se uvrste predlagani paragrafi po načrtu Š.)

Zaradi teh sprejetih točk je treba § 5. zakona z dne 5. 6. št. 29. izpopolniti tako, da pridejo v poštev v § 1. načr. Š omenjene točke a, c, d, e, f in g, kakor tudi točka h, oziroma zadnji odstavek § 1. Š.

Iz § 8. dež. zakona z dne 5. junija 1908, št. 32. pa je brisati zadnji stavek.

Ako se noče popravljati zakona z dne 5. junija 1908, št. 29. in št. 32. pa je

treba omeniti na koncu tega načrta (Š), da se z nastopom razglasitve razveljavljajo vsa drugačna določila dež. zakonov z dne 5. junija 1908, št. 29 in št. 32.

Enaka opazka velja tudi za ostala dva načrta.

3. Breški načrt.

Ta pretresuje zakon z dne 27. julija 1875, št. 18.

V tem načrtu je omeniti, da se preminjajo tudi § 9., 10. in 21. obstoječega zakona in to v zmislu § 1. načrta Š.

V § 5. dež. zakona z dne 5. jun. 1908, št. 29. je sprejeti tudi stroške za komisionalne ogledne vsled § 7. načrta U, ozir. vsled § 5. načrta Š.

V isti dež. zakon je pod a) tudi določiti stroške za suplenta v zmislu § 31. načrta B in stroške za diete v zmislu § 38. črke b, e in f načrta B.

Toliko o ureditvi že obravnavanih zakonskih načrtov. Zapisnikov zborovanj, na katerih se je pretresovalo imenovane načrte, nimamo pri rokah. Ob sestavi teh načrtov na čisto se bo torej ozirati na eventualne izpremembe, ki so se sprejele na zborovanju.

Zaradi baje sprejetega predloga na enem naših zborovanj, da naj se neopravičene zamude pošiljajo naravnost na c. kr. okr. š. svet in da naj se krajnim šolskim svetom odvzame pravica sestavljati terno in predlagati prosilce v stalno nameščenje, bo treba na prihodnjem občnem zborovanju izvoliti odseke, ki bi sestavil — ako se omenjeni sklep ne prekliče — tozadavne načrte, a pri tem pazil, da ne pridejo novi načrti v navzkrižje s sedanjimi načrti in veljavnimi zakoni — oziroma da se istodobno omeni, katere točke enega ali drugega načrta, enega ali drugega zakona je treba premeniti.

Priobčujemo to v svrhu, da se tovariši do prihodnjega občnega zborovanja pripravijo staviti eventualne opazke, ker ne jamčimo, da nismo prezrli nobene točke kakega zakona ali načrta, ki bi jo zaradi teh načrtov bilo premeniti, ozir. omeniti.

Za izbrani odsek:
Jos. Valentič.

Tržaško slovensko ljudsko šolstvo v okolici.

(Po uradni statistiki za šolsko leto 1910.—11.)

Uradni statistični podatki o tržaškem ljudskem šolstvu za minulo šolsko leto 1910.—11. so po precejšnji zamudi, dasi pomanjkljivi in nepregledni vendarle izšli v tisku. Iz njih posnamem brez fraz in običnega komentarja sledeče številke, ki jih šolskemu odseku »Tržaškega učiteljskega društva« priporočam v nadaljnjo razmišljanje.

Šole.

V tržaški okolici je bilo lani štirinajst ljudskih šol, od teh deset slovenskih in štiri italijanske. Te šole so bile nastanjene v enajstih šolskih poslopijih. Dve slovenski in dve italijanski šoli sta imeli lanj še skupno vodstvo, ki se še tekom tega leta definitivno loči po učnem jeziku. Pouk se je delil leta 1910.—11. v 96 razredih (proti 92 razredom v letu 1909.—10.). Priraslo so tedaj štirje razredi in sicer trije italijanskim ljudskim šolam in samo eden slovenskim. V te razrede je bilo vpisanih skupno 5344 otrok, t. j. 2686 učencev in 2658 učenk, od katerih je pohajalo 3962 slovenske šole (proti 3790 v šolskem letu 1909.—10.) in 1382 italijanske šole (proti 1172 v šolskem letu 1909.—10.). Ker slovenske okoliške ljudske šole štejejo 65 razredov, prihaja povprečno 61 učencev na slovenski razred. Italijanske okoliške ljudske šole štejejo 31 razredov, tedaj prihaja povprečno 44 učencev na italijanski razred. Srečni naši italijanski tovariši! Mimogrede rečeno se je početkom letošnjega šolskega leta po tukajšnjih italijanskih časopisih delala velika reklama za italijanske okoliške šole z ozirom na to, da italijanski razredi ne trpe vsled prenapolnjenosti. Koliko je to zaleglo, bomo videli ob letu.

Učiteljstvo.

Poučevalo je na teh šolah v letu 1910.—11. skupno 105 učnih oseb (proti 95 v letu 1909.—10) in sicer 59 ženskih in 47 moških.

Po notranjem ustroju je bilo devet slovenskih petrazrednic in ena slovenska dvorazrednica ter tri italijanske petrazrednice in ena italijanska štirirazrednica.

Napredek.

Poglejmo napredek slovenskih okoliških šol. Priraslo je v letu 1910.—11. 172 vpisanih učencev; pogledajmo oni italijanskih okoliških šol, priraslo je 210 vpisanih učencev — tedaj absolutno in relativno mnogo več. Vzroki. Ne bom jih našteval vdesetič. Nekaj napredovanje italijanskega življa v okolico, nekaj malomarnost in lahkomišelnost našega življa, in še marsikaj drugega...

Posebno pazno oko obračamo v spodnjo okolico. Lansko šolsko štetje ni ravno brezupno. Od 3962 učencev v tržaške slovenske ljudske šole vpisanih je posečalo šole gorenje okolice v letu 1910.—11. natanko 1793 one spodnje pa 2169. Slovenske šole v spodnji okolici zadnja leta sploh niso imela nobenega (ali pa neznamen) prirastka. Če ne dežuje, pa vsaj kaplja! Letos je nekoliko bolje.

Razpredelba.

Sledeča razpredelba spodnjeokoliških predmestnih slovenskih in italijanskih ljudskih šol v šolskih letih 1909.—10. in 1910.—11. naj pokaže napredovanje, oziroma nazadovanje naših slovenskih okoliških šol:

Skupno število učencev, vpisanih v ljudske šole trž. spodnje okolice je bilo:

	v slov. šole:	v ital. šole
l. 1909.—10	2071	1172
l. 1910.—11	2169 (+98)	1382 (+210)

Napredek slovenskih spodnjeokoliških ljud. šol je tedaj očividno, dasi ni v nikakem razmerju z neobičajnim napredkom ital. ljud. šol v spodnji okolici. Jasnejši pogled na šibke točke vdobimo pa potom sledeče razdelbe:

Vpisanih je bilo v spodnjeokoliške ljud. šole:

	slov.		ital.	
	l. 09-10	l. 10-11	l. 09-10	l. 10-11
Škedenj	628	713	352	380
Rojan	505	483	361	451
Sv. Ivan	584	581	262	354
Barkovlje	354	392	197	188

Stalno napredujeta tedaj le slov. lj. šola v Škednju (največja ljud. šola v okolici in ona v Barkovljah; stalno nazadujeta pa že leta sem slov. ljud. šoli v Rojanu in sv. Ivanu, ki je nekoč štela je nad 600 učencev. Ital. lj. šole kažejo povsodi napredek izvzemši Barkovlje.

Komentarja, kakor že rečeno, danes ne pišem k tem številkam; bodo naj one predmet resnega razmišljanja šolskega odseka našega učit. društva ter tudi drugih merodajnih društev. F. Pl.

Štajerske razmere.

Leta in leta se bojuje štajersko učiteljstvo za zboljšanje gmotnega položaja. Kot bojno sredstvo za to opravičeno zahtevo si je stavilo učiteljstvo geslo: »V delu je naš spas!«

V zadnjem času se spet vrše v raznih okrajih društvena zborovanja. Ker so padli z odgojenjem štajerskega deželnega zbora upi učiteljstva, išče to zopet nova pota za dosego svojih ciljev. Povsod se naglašajo delo, delo in spet delo. Seveda se pri tem misli na delo učiteljstva v šoli in izven šole, kot se je to sedaj vršilo. Na zborovanju učiteljskega društva za celjski okraj pa se je še poleg tega priporočalo, da naj se bede nikakor ne vlači v javnost. S tem se menda hoče reči: Učitelji, skrivajte, da ste ubožni in lačni.

To smo delali že leta in leta. Delali smo v šoli do svojih skrajnih moči, izven šole po raznih društvih smo se ubijali, zraven pa stradali, samo da smo se stanu primerno oblačili, plačevali prispevke v dobrodelne namene itd.

Tako naj delamo še sedaj? Ne, tako ne več!

Izpolnjevali bomo svoje dolžnosti v šoli, delali tudi po svojih močeh izven šole, a denarja za dobrodelne namene in za

različna društva ne bomo več dajali, ker ga lačnim od ust trgamo in tudi beže ne bomo več skrivali na čast štajerski deželi. Naj vidi ljudstvo, razloček med delom in plačo! Saj se zgodi pogosto, da reče celo kak omikanec: »Bežite, bežite, saj ni tako hudo, Vi pač hočete zvišanje plač.« Da, ti sodijo po zunanosti, ne vedo pa, da je ta zunanost pristradana, ne hodijo gledat na naše mize, ne vidijo v naš prazen želodec, ne čutijo slabosti naših živcev. Še bolj pa je preprosto kmetiško ljudstvo prepričano o dobrih plačah; saj ono sodi gmoten položaj učiteljstva po učiteljevi suknji in učiteljičinem klobuku, vrhutega je pa še nahujskano po klerikalnih časopisih proti učiteljstvu, in tako je skoro vsa javnost od analfabeta do najvišjega doktorja prepričana o dobrih ali vsaj dovoljnih učiteljskih plačah.

Merodajne osebe nas poslušajo z nasmehom na licu in kažejo dobro voljo, v resnici pa ne storijo nič ter si mislijo: »Da le delaš, boš se že potolazil, saj imaš idealno delo za svoje bojno sredstvo, po kakem bolj radikalnem sredstvu pa itak ne posežeš. Za take reči pa je naša koža že dolgo in dovolj debela.«

Slovensko učiteljstvo pa mora sedaj ko so naši nemški tovariši pričeli precej radikalno akcijo, ko se oni ne sramujejo pokazati, da nimajo več časa in denarja za delo izven šole, tudi nekaj storiti, ne pa vedno peti staro pesem: delo, delo in spet delo, zraven pa še zakrivati revščino. To se nam zdi nekako malodušno, da ne rečemo kaj drugega.

Pri tem se nekateri boje, da bi trpelo učiteljstvo na ugledu. Temu ni tako! Na ugledu si človek škoduje, če stori ali zakrivi kaj sam z namenom in prostovoljno. Tega pa, da sem poleg svojega truda ubog učitelj, nisem zakrivil sam.

Uboštva se sramujejo samo lenuhi, ki se zavedajo svoje krivde. Lenuhi naj uboštvo zakrivajo, vestnim učiteljem pa tega ni treba, ker so si v svesti, da jim je delodajalec — dežela — odtrgal zaslužek.

S tem, da nastopimo tudi na zunanje tako kakor smo v resnici, bomo tudi ljudstvo prepričali, da lažejo tisti, ki govore in pišejo o sijajnih učiteljskih plačah.

Tisti pa, ki mislijo, da bo učiteljstvo po dosedanem res idealnem načinu doseglo času primerno povišanje plač, se pa motijo. Le pogledjmo zgodovino zadnjih desetletij, kako so različne stranke in stanovi dosegli svoje upravičene zahteve. Niso jih dosegli z resolucijami, prošnjami in zahtevami — ker za take reči je svet danes gluha — dosegli so jih z dejanji, v največjih slučajih s štrajki in v mnogih slučajih s krvavimi žrtvami. Žalostno je, pa resnično. Kri mora teči potem pa gre! Učiteljstvu seveda ne priporočamo, da bi šlo razbijati šipe in s pestjo začelo prepričavati javnost in vlado o upravičenosti svojih zahtev, vendar pa bi lahko našlo kako bolj radikalno sredstvo. N. pr. Zakaj se mlajše učiteljstvo ne oblači tako kakor mu dovoljuje plača?

Zakaj ne bi vložili taki učitelji, ki nimajo nobenega postranskega zaslužka, prošnje, da se jim izpregleda § 126. ter dovoli, da grede v počitnicah delat v rudokope itd., da si prislužijo denar za obleko, da je ne bo treba jemati na up?

Če se dežela in država ne bo tega sramovala, se tudi učiteljem ni treba, saj delo in uboštvo ni sramota.

V jami bodoče zaslužki 3 do 4 K, v šoli pa zaslužijo 2 K 33 vin.

Mlajše učiteljstvo mora poseči po bolj radikalnih sredstvih.

Zatorej svetujemo:

1. Izpolnjuj svoje dolžnosti v šoli in izven šole strogo natančno.

2. Glej, da bo tvoj značaj neomadeževan, da boš vzor v vsem in povsod.

3. Svoje bede ne zakrivaj, ker je nisi zakrivil sam.

Mlad učitelj.

Nekaj misli o sedanjosti in prihodnosti učiteljskega stanu.

Najmlajšim tovarišem napisal Janko Žirovnik.

Žalostno je pa, da večina ljudi še ne vidi te resnice. Posebno preprostim lju-